

Imaja vsak četrtek in velja s poštno vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 12 din., pol leta 7 din., četrtri leta 4 din. Izven Jugoslavije 25 din. Naročnina se pošlje na upravništvo "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroska cesta št. 5. List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Telefon Interurban št. 113.

Posamezna številka stane 2 krom ali 30 para. Rednina v državi št. 5 pavilicena.

Uredništvo: Koroska cesta št. 5, Rokepiš se ne vračajo. Upravništvo sprejme naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Čekovni račun poštnega urada Ljubljane št. 10.603. Telefon Interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

11. številka

Maribor, dne 16. marca 1922.

56. letnik.

Gre za blagor cele države.

Usmrtilitev Aliagiča.

V sredo, dne 8. t. m., je bil obešen v Zagrebu morilec ministr Draškoviča musliman Alija Aliagič. Za njegovo pomilostitev so se potegnili v Beogradu na merodajnih mestih: Jugoslovanski klub, socialni demokratje, narodna socialista, Radiš zagrebške žene in visokošoleci; a demokratje, ker radikali so preprečili njegovo pomilostitev. Aliagič sam ni prosil milosti in povdaril, da obžaljuje, Fer je usmrtil ministra Draškoviča kot človeka, da ga je pa ustrelil kot očeta znanega "Obznane", tega pa ne more obžalovati. Pri usmrtni se je vedel mirno ter junško, da si je pridobil trajen spomin med vsemi onimi, ki so proti usmrtni politični atentatorjev.

Pribičević — Protič.

Ze obešeni Aliagič je ustrelil dr. Draškoviča na prigovarjanje komunistične Hereigonje, ki je po izvršenem atentatu neznan kam izginil. Aliagič je obsodila sodnija na smrt. V času, ko je čakal Aliagič v zaporu na izvršitev smrtne obsodbe, je začel znani bivši ministriški predsednik St. Protič v svojem listu "Radikal" očitati ministru demokratu Pribičeviću, da je bil on v najtesnejši zvezi s Hereigonjo in da je pravzaprav on povzročitelj smrti Draškoviča. Za to svojo obdolžitev je objavil Protič več dokazov. Časopisje je začelo pozivati Pribičevića — da mora radi tako težkih obdolžitev pred sodnijo, kjer se naj dokaže njegova krivda ali nedolžnost. Gospod Pribičević tega ni storil, Protič ter protipolicijski demokratki časopisje se je vedno bolj zaletavalo v Pribičevića in ga zahtevalo na odgovor pred redno sodnijo.

Pribičević je molčal, Aliagiča so obesili in sedaj je zavrelo med beograjskim dištvo ali takozvano visokošolsko omladino. Ta omladina je sklicala za minulo nedeljo velik protestni shod, na katerem je hotela javno zahtevati od Pribičevića, da mora pred sodnijo. Tega protestnega shoda se je zbal Pribičević in ga je hotel na vsak način preprečiti. Prepoved tega shoda se Pribičeviću sicer ni posrečila, pač pa je prišlo ravno radi vprašanja zabranitve zborovanja med notranjim ministrom demokratom Vojom Marinkovičem in Pribičevićem do ostrega sporada. Glasilo naših starolibevalcev "Narod" sam javlja, da sta se ministra med seboj baš ne lepo zmerjala.

Hrvatsko časopisje je poročalo, da je zahteval notranji minister od Pribičevića, naj izstopi iz demokratske stranke, naj odstopi kot naučni minister in se gre pravi radi Protičevih obdolžitev pred sodnijo. Marinkovič je baje valil na Pribičevića vso krivdo današnjega občnega nezadovolja in ustvaritve sovraštva med Hrvati ter Srbi.

Pašičeva vlada se maje.

Iz ravnokar povedanega pač lahko sklepamo, da demokratje sami niso več zadovoljni s Pribičevićem in se po Beogradu govori, da je Pribičević nemogoč kot minister. To jezo na Pribičevića od strani lastnih tovarišev in radikalov je uvidel on sam in poročajo iz Beograda, da se je Pribičević vendar le odločil, da bo vložil ožbo proti Protiču.

Kako se bo cela zadeva razvila, se danes ne vemo, ker še niti verjeti n., da se bo Pribičević sploh upal — pred sodnijo in kaj; a eno je gotovo: da se zopet maje stolček Pašičeve vlade.)

Sovraštvo nad demokrati ter radikalni raste, Protič ga podpihuje s svojimi odkritji in enega lepega dne se bo za vedno pretrgala vladna vez med radikali in demokrati.

Pri morebitnem zlomu radikalno-demokratskega pobratimstva gotovo opozicija ne bo hotela sodelovati pri sestavi nove vlade ne z radikali, še pa manj z demokrati. Posledica zloma radikalno-demokratske združitve bodo nove volitve, ki pa bodo za radikale, kot za demokrate zasluženo razočarane.

Obešeni Aliagič, Pribičević, Hereigonja, Protič bodo prej ali slej nepremostljivo razdružili radikale in demokrate. Cela država se bo oddahnila, ker se nove volitve nas zamorejo obiti, da se zopet državno, gospodarsko in finančno opomoremo in naš trobatski narod dvignemo iz obupa ter obvarujemo našo državo pred najhujšim.

Zakon o občni upravi.

(Iz govora poslanca dr. Josipa Hočnjeca v zakonodavnem odboru dne 7. marca.)

Nič o ljudstvu brez ljudstva.

Po načelu demokracije je ljudstvo nositelj vlasti v državi. Nobena vlast v državi se ne bi smela izvrševati — brez vpliva ljudstva, predstavljenega po svojih zastopnikih, ki si jih je samo izbralo. To ne velja samo o stvarjenju zakonov, marveč velja tudi o njih izvrševanju, o vsem vršenju državnih poslov, o celokupni državni upravi. Tudi od državne uprave ne sme biti ljudstvo izključeno. Vladni načrt o splošni upravi izključuje od državne uprave vsak količnik neposredni, dežanski in učinkoviti vpliv ljudstva in njegovih zastopnikov. Duha, ki prešinja ta načrt, je duh centralizma, nekoliko ublažen s primesjo dekoncentracije. S tega stališča je ta načrt za mene in moje tovarišve v Jugoslovanskem klubu nesprejemljiv.

Gospoda! Cim dalje bolj ljudstvo odvrčevali od vpliva in kontrole nad državno upravo, tem večje bo nezadovolstvo med narodom. Državne in narodne stvari se upravljajo brez sodelovanja ljudstva, kako bi naj bil narodu s tem zadovoljen? Načelo moderne demokracije zahteva: nič o ljudstvu brez ljudstva. Vi pa stavite v vseh panogah in v vseh stopnjah državne uprave ljudstvo pod nadzorstvo uradništva, ki bo odločevalo o usodi naroda in njegovih zadevah vselej in vsepovsodi.

Veliki župan. Veliki župan, ki na vidovdanski ustav opredeljuje kot vrhovnega starešina občne državne uprave v oblasti, je po čl. 3 zakonskega načrta o občni upravi osebno odgovoren za vršenje poslov. Pa komu? Samo ministru, ne pa narodu, ki prebiva v oblasti. Veliki župan ni odvisen od ljudstva, ki stanuje v oblasti in ki je poslalo svoje zastopnike v oblastno skupščino. Pri postavljanju velikega župana ljudstvo v pokrajini nima pravice, da po svojih zastopnikih izreče svoje mnenje in svoje zahteve. Nima pravice terne predloga, tudi nasveta ne. Ljudstvo se ne vpraša, ker nima ničesar govoriti. Velikega župana postavlja minister notranjih zadev, odnosno ministrski svet po njegovem predlogu. Leta samourava! Kakor se pri postavljanju velikega župana ne jemlje v obzir ljudstvo in njegovo pravo, tako se tudi velikemu županu pri izvrševanju poslov ni treba ozirati na oblastno skupščino kot predstavništvo ljudstva. V to, kako se vrši državna uprava v oblasti, se oblastno ljudsko zastopstvo ne sme niti mešati. Vsako tako vmeševanje bi bilo po mišljenju onih, ki so ustvarili ta zakonski načrt, nepotrebno. In to je po vladnem načrtu strogo prepovedano. Vladni načrt priporoča velikemu županu, da v važnejših stvareh krajevnega značaja zasliši oblastni odbor ali zahteva njegovo mišljenje. — Vladni zakonodavci pa so pozabili — velikemu županu naložiti dolžnost, da mora ne samo zaslišati, marveč tudi izpolniti upravičene ljudske zahteve.

„Poštene pa, poštene! — Vi ste izgubili ladjo, jaz sem našel zaklad! — Kdo je najpametnejši izmed nas vseh? — Sedaj pa odstopim. Izberite si za kapitana, kogar si hočete, jaz pač imam tega dovolj!“

„Silverja!“ so kričali. „Silverja za vedno! Silver bo naš kapitan!“

„Tako se je torej stvar zasukala?“ je vpil kuhar. — „George, mislim, da boš še čakal, in vsa sreča za te, da nisi hudoben človek! — In sedaj, tovariši, kaj bo s tole črno piko? Nič dobrega, pravim! Diek si je pokazil svojo srečo in raztrgal sveto Pismo! — Tule, Jim, majhen spomin za vas!“

„Dal mi je papir. Na eni strani je bil počen z ogljem, ki se je prijemalo mojih prstov. Na drugi strani pa sembral z ogljem napisano besedo: „Odstavljen.“ — Hranil sem listič za spomin in ko to pišem, ga imam pred seboj na mizi.“

„Tako se je končal zame tisti večer. Vsak je še dobil kozarec žganja, George je moral celo noč stati na straži in Silver mu je s smrtjo pretič, če bi zagrešil kako nepazljivost ali pa nezvestobo. Mi pa smo legli in Silver — ki je z eno roko držal upornike —

Sa je vendar znano, kakšna so ušesa gospodov višjih uradnikov napram želam in zahtevam ljudstva. Pri prvem ušesu nofer, pri drugem ven, — takšna je ljudska sodba. Torej vedno lepša ljudska samouprava, čim dalje se bo izvajala.

Ljudstvo, organizirano v samopravno edinicu, ne bo imelo prav nobene moči nad velikim županom, tem večja pa bo moč velikega župana nad oblastno samoupravo. Veliki župan po ziva oblastno skupščino v izredno zasedanje. Ima pravico govoriti na vsaki seji oblastne skupščine, kadar hoče. Oblastne urede, kojih predmet je že itak tako omejen, da se ne sme niti nanašati na vzdrževanje javnega mira in reda, javne varnosti in javne morale, proglašati ne predsednik skupščine, marveč veliki župan. Njegovi volji je pripuščeno, da jih ne proglašati, v katerem slučaju mora to prijavititi državnemu svetu. On prodoljuje stari proračun še za leto dni, če skupščina v rednem zasedanju ni rešila proračuna.

Na to počlago vzvišenosti nad celim ljudstvom v oblasti in njegovo voljo stavi velikega župana vladni zakonski načrt, ki ga (§ 9) določuje kot političnega predstavnika vlade. Ker vlado tvorijo stranke, ki imajo politično oblast v državi v svojih rokah, bo veliki župan slepo orodje v rokah vladnih strank ali bolje rečeno one politične stranke, kateri pripada. Ker vsem štirim strankam, ki v tem času tvorijo vlado, obenem ne more pripadati noben človek. Zgodilo se bo torej, da bo v mnogoteri oblasti „vrhovni starešina“ državne uprave in varuhi nad ljudsko samoupravo kak človek, ki pripada stranki, katera ima v dotični oblasti manjšino in celo malenkostno manjšino, kar velja o demokratski stranki v slovenskih in hrvaških krajih. Tako bo manjšina komandirala nad večino skoro po vseh pokrajinah. Ali bo to dobro za utrditev države in za zmanjšanje nezadovolstva, o tem naj razmišljajo gospodje državno- in zakonotvorci.

Za ovaduhe in razbijače imajo denar, za bolnice pa ne!

Beograd, 9. marca 1922.

Opravičeno ogorčenje je zavladao po cel slovenski domovini, ko se je doznalo, da hočejo sedanji beograjski vladodržci črtati izdatke za bolnišnice v Sloveniji. To je zloba, da je ni

čvrsto za vrat, z drugo pa grabil za vsakim mogočim in nemogočim sredstvom, da bi se pobotal z nami in si rešil življenje. — Silver pa je poleg mene kmalu zdrav in krepko smrčal kot da bi bilo vse v najlepšem teku.

XXX.

Jasen, svež glas nas je vse vzbudil. — vse pravim, ker prav ko sem očipri oči, se je pri vratih stražnik — George pobiral od tal, kamor je zdrknil v spanju —

„Koča aho! Tukaj zdravnik doktor Levesey.“

Res je bil zdravnik. Vesel sem bil njegovega glasu, pa tudi strah me je bilo. Ušel sem tovašem, nepokoren sem bil in sramoval sem se, stopiti zdravniku pred oči.

Zgodaj je še bil in ko sem pogledal skozi strelno luknjo, sem ga videl stati do kolen v jutranji megli. — Kakor pred dvema dnevoma Silverja.

„Vi ste —? Dobro jutro, gospod doktor!“ je kričal Silver in obraz se mu je svetil od zadovoljnosti in dobre volje. „Zgodaj ste! — George — pomaga zdravniku čez plot! — Vse je v redu in vaši bolniki so — vsi dobre volje.“

Zaklad na otoku.

Iz angleškega prevedel Paulus.

(Dalle.)

Vsi smo molčali in na njihovih obrazih sem bral, da ni govoril zastoj. „Toliko glede prve točke“, je vpil Silver in si brisal pot s čela, kajti govoril je, da se je tresla kočica. „In glede drugih točk! — Tale fant vam je na poti. Ali ne razumete, da ga potrebujemo za talca? Morebiti bo naša zadnja rešitev. — ne čudil bi se, kakor se stvari razvijajo! Da bi ga ubili —. Za nobeno ceno! — In zakaj vam nisem dovolil, da bi šli za graščakom in njegovo družbo in jih pobili —? Ne pomislite, kratkovidneži, koliko je vreden zdravnik, ki vas bo obiskoval. — za tebe, John, s tvojo razbito črepinjo, in za tebe, George, ki te grabi mrzlica in ki so tvoje oči že rumene kakor limonina lupina! Se veseli bodete, da imate šolanega in učnega zdravnika v bližini! — In zaradi tistega, da sem jih pustil uiti —! Ali niste na kolenih prišli nad mene, vsi sestradani in obupani, in me prosili, naj se pogajam z njimi —! Pa

veče! Ubogi bolniki v Sloveniji niso našli usmiljenja ne pri demokratih — ne pri samostojnih, ki so v vladni veščini. Med tem, ko so za naše bolnike v finančnem odboru zahrbtno črtali po izobne svote, pa so ravno zadnje dni vrgli iz državne kase ogromne svote za organiziranje razbijaške tolpe. — Vlada v Beogradu je nalašč najela ruskega polkovnika Ledebova, kateri ima naročilo, da v Hrvatski, Bosni, Hercegovini, Dalmaciji in Sloveniji organizira takozvano „Narodno Obrano.“ To je tajna organizacija, ki ima namen, nastopiti ob priliki proti katoliško mislečim Slovincem in Hrvatom — posameznikom, prav posebno pa proti organizacijam, ki sedanjim prostozidar- skim vladni niso po volji. „Narodna Obrana“ se tajno organizira po vzorcu zloglasnih laških fašistov, ki ubogim Slovincem v Primorju zažigajo hiše, ropajo in pobijajo.

Zloglasni carsko-ruski polkovnik Ledebov roma sedaj tajno od mesta do mesta na račun državne kase in organizira tolpe, ki bi naj ogrožale one, kateri hočejo ostati zvesti svojim slovenskim hrvatskim in katoliškim našolom.

Za Hrvatsko je dobila ta tajna fašistovska organizacija dne 15. februarja 1922 izplačano svoto 300.000 K. Dne 28. februarja t. l. je naša vlada zopet izplačala v to svrhu 292.000 K. Torej za Hrvatsko skupno 600.000 K. Za Slovenijo bodo izdane približno enake svote. V organizacijo sprejema Sokole, delamrčne postopače in razno sodrgo. Osnovno misel je izrazil minister Pribičević.

Pa ne samo to! V državne preračunu so vladne stranke postavile tačko: za policijo, detektive in konfidentne (ovaduha) ogromno svoto več milijonov. Samo za Slovenijo znaša svota približno 1 milijon.

Ministra Pribičevića spravlja po Beogradu vedno truma detektivov in policajev. Celo v gostilno ga spremiljajo in tam pijejo na račun države. Tudi minister dr. Kukovec je imel v Celu krog sebe vedno po tri do štiri detektive. Framazonski demokrati pač imajo nemirno vest in zato jih spremlja velik broj bajonetov in revolverjev.

In vse to je bolj potrebno, kakor skrb za uboge bolnike!

Slovensko ljudstvo! Glej, tako gospodarijo v Beogradu vladne stranke, v katerih se demokrati in hinavski samostojneži in katere lepo podpirajo sovjajni demokratje s svojim Etninom Kristanom!

Slavoloki za demokrata dr. Kukovca.

V seji zakonodavnega odbora v Beogradu dne 8. marca je dr. Kukovec v odgovoru na zahtevo poslancev Jugoslovanskega kluba o avtonomiji nedeljene Slovenije izjavil, da večina slovenskega naroda ne zahteva ne avtonomije ne nedeljene Slovenije. Slovensko je zatrdil, v obraz pobarvan z rdečico zavoljo protestnih medklicev poslancev Ljudske stranke, da mu je „narod“ na njegovih zborovanjih v

Tako je govoril, stoječ vrh griča in sloneč na bergli — ves stari in nekdanji Dolgi John v besedi in obnašanju.

„Majhno iznenadenje imamo pripravljeno za vas!“ je nadaljeval. — „Nekoga tujca imamo tule, he, he! K nam je prišel stanovat, zdrav je in čvrst, kakor dren in spal je kot kladca, prav ob moji strani!“

Med tem je zlezal doktor Livesey črez plot in se je približal kuharju. Opazil sem, kako se mu je izpremenil glas, ko je rekel:

„Pa ne morebiti Jim —?“

„Jim, pravi pravcati Jim!“

Zdravnik je obstal kakor ukopan, in nekaj trenutkov je minilo, da se je spet zgenil.

„Dobro, dobro! Najprvo dolžnost, potem pa zabava! Tako bi tudi vi dejali, Silver! — Pogledjmo bolnike!“

Kruto mi je pokimal in stopil v kobo.

V smrtni nevarnosti je bil, pa ni mu bilo tega videti. Pregledoval ter preiskoval je bolnike, kot da bi bil na obisku pri kakim miroljubnim angleški rodbini na deželi. Njegovo obnašanje je vplivalo na upornike. Mirni so bili in delali so se, kakor da bi se ne bi-

Sloveniji izjavil popolno zaupanje. Poslanec dr. Hohnjec mu je upravičeno zaklical: „Kakšen narod! Mogli ste vsakega svojih poslušalcev dati fotografirati!“ Potem je dr. Kukovec, prevzet od svetega navdušenja za edinstvenost države v znamenju in pod pritiskom centralizma, svečano povdarjal, da so Slovenci popolnoma zadovoljni z delitvijo Slovenije, s centralizmom in sedanjim svojim položajem ter da z veseljem pričakujejo, da se bo v razdeljeni Sloveniji upeljal popolnoma centralizirani upravni sistem. Pričakovati je, da bodo Slovenci svojemu velikemu navdušenju za beogradski centralizem dali duška s tem, da bodo v centralizem zaljubljenega poslanca dr. Kukovca sprejeli s slavoloki in s trompetami. Te trompete pa bodo zaigrale „Abzugmarsch“ nje- mu in njegovim centralističnim tovarišem iz Samostojne kmet. stranke.

Nekaj o pravdarski strasti.

(Dopis iz kmet. vrst.)

Ze dobra tri leta upamo in se tolažimo, da se bo enkrat obrnilo na — boljše, a vedno drčimo v gospodarsko-finančnem oziru navzdol. Od dne do dne rasteta draginja ter nezadovoljnost po mestih in deželi. Naš kmet in viničar in kmet. delavec, ki so za časa vojne poplačali dolgeve in si tudi nekaj prihranili, že niso samo porabili z žuljavimi rokami prisluženih prilivov, ampak tudi tičijo v dolgovih bol, kot kedaj poprej pred in med vojno. Glavni krivci našega gospodarskega propadanja pri temelju naše agrarne države — pri kmetu so: brezbržno koritarska vlada, v nedolžljivost segajoči davki, draginja in lanska slaba letina.

Vse te ravno kar našteje uničevalce kmet. stanu smo že večkrat ob širono obravnavali v našem listu. Tokrat se hočemo dotakniti še enega — glavnega škodljivca kmet. stanu, ki je v sedanjih žalostnih časih boli nevarna kmetu kot kedaj poprej, in to je: kmet. strast malenkostnega tožarenja pri sodnji. V Sloveniji ste se pojavili zadnje leto dve pošasti, ki hočejo tudi kmeta pritirati na kant: izvanredno veliko število bank in advokatov. Banke preskrbujejo kmetu denarni kredit po 17%, za vsako banko pa staja dva ali trije advokati, ki komaj čakajo, da spremita kmeta z banko ter sodniško pomočjo na boben.

Kmetje, srednji ter mali posestniki, varujte se bank advokatov in sodne.

Res je, da mora večših človek — tudi najmiroljubnejši — k sodnji, da si pribori pravico. A pozabiti pa ne smemo, da je v našem kmetu nekako vkoreninjena strast tožarenja in letanja krog advokatov ter sodnij. V malih treh in Slovenskem, kjer je bil pred vojno po eden advokat ali eden notar, so sedaj najmanj dva do trije, o mestih niti ne govorim. Vsi ti odvetniški posredovalci pravice dobro izhajajo, si kupujejo od kmetov posestva in vinograde. In zakaj to? V na-

lo prav nič zgodilo in bi bil doktor Livesey še vedno zdravnik na krovu „Hispaniole.“

„Dobro, prijatelj!“ je dejal mor- narju z obvezano glavo. „Vaša črepinja je iz jekla, se zdi. — In vi — George? Čudno barvo ste dobili! — Hudo se vas je lotilo! — Ste vzeli zdravilo?“

„Seveda ga je vzel!“ je pripomnil Morgan.

„Mnogo mi je na tem, veste“, je govoril doktor Livesey zelo prijazno, „da ohranim vaše življenje za kraba — in za vašala!“

Uporniki so se spogledali, pa so molče požrli zbadljive besede.

„Dick se ne počuti dobro!“ je re- el eden.

„Ne —? Stopite sem, Dick, pa mi pokažite jezik!“ — Kajpada, kako bi se neki počutil dobro! Jezik ima, da bi se ga Francozi ustrašili! — Mrz- lica!“

„To je zaradi tega, ker je raztr- gal sv. Pismo!“

„To je zaradi tega, ker ste vi vsi skupaj veliki osli!“ ga je zavrnil go- spod Livesey. „In ker vsi skupaj ni- mate toliko pameti, da bi ločili ne- zdrav, okužen zrak od zdravega in

šem kmetu se vedno tiči nekak zli duh, ki ga podpihuje, češ: le toži, pa vzam- si si advokata, da bodeš bolj sigur- no zmaga! Res mogoče dobi pravdo a sodniški in advokatski stroški ter nepotrebni poti znašajo več kakor pa profit pravde. Ena ali dve pravdi do- blieni, potem pa že začne na človeku jezdit pravdarski zlodej.

Naša dolžnost je bila, da smo spregovorili o kmet. pravdarsstvu v našem listu in se obračamo tudi do krajevnih odborov naše Kmet. zve- ze, naj oni opozarjajo naše somišlje- nike na nepregledno gospodarsko ško- do, ki poganja na propast našega kmeta iz strasti pravdarsstva. V kra- jevnih odborih naših Kmet. zvez so sami resni, trezni, vzgledni ter up- ljavni možje, ki bodo storili veliko do- broto in rešili marsikaterega kmeta — bobna, ako ga bodo odvrčali od ad- vokatov in sodnij.

Naš slovenski kmet se je že obra- nil marsikaterega sovražnika, naj se varuje onegal ki mu je v lice najprijaz- nejši, a mu zna segati najbolj globo- ko v žep — advokata in sodnije.

Kako sadim tobak do- bičkanosno?

(Piše Davorin Zunkovič.)

Kakor znano, so v Sloveniji leta 1921 začeli prvič javno saditi to- bak. Vsepeh je bil zelo ugoden. kajti suho vreme lanskega leta je zelo ugo- dno vplivalo na razvoj in rast to rast- line. Klub temu pa pridelovalci toba- ka v kolikor je pisec tega poučen — niso bili zadovoljni z izkupičkom, ki so ga dobili za tobak, ker je finančni minister plačeval tobak od 56 do 12 K za kilogram, kar velike stroške za- dostno krije morda samo tam, koder- so na razpolago poceni delavske mo- či (kaznjenci, ujetniki, šolski otroci). Kakor se govori, se torej za letošnje leto ne bo oglasilo mnogo oseb, ki bo- do hotele saditi tobak, k večemu za slučaj, ako finančno ministrstvo prav izdatno zviša odkupne cene za tobak.

Lotil sem se rešiti vprašanje, bi se li ne dalo doseči od sajenja tobač- ne rastline večjih dohodkov na ta na- čin, da se uporabi n. pr. tudi seme tobačne rastline, ki ga rastlina obro- di v precejšnji množini. Naneki njivi, v začetku oktobra nabral krog dve litra tobačnega semena, ki sem ga ki je bila posejana s tobakom, sem dobil od samo 8 do 10 rasilin. Smat- ral sem, da se bi iz semena potom destilacije (izčiščenja) moglo pridelati podisi kaka alkohol vsebujoča tekoči- na, ali pa kakava vrsta olja. Za prvi poskus je bila množina semena, ki sem ga imel, veliko premajhna in ko sem si hotel nabrati še več semena, je bilo na njivi že vse pospravljeno. Napravil sem poizkus, kako pridobiva- ti iz tobačnega semena olje. Kma- lu sem dognal, da, ako sem dal na papir zrnce in isto pritisnil z nožev- o špičo ob papir, se je poznalo olje na papirju. Bil sem torej prepričan, da vsebuje tobačno seme precej olja. — Vprašal sem Tomaža Krajnca, izdelo

valca bučnega olja v Framu, je-li bi mi za poizkus ne mogel iz te množi- ne tobačnega semena izprežati olje. Rekel mi je, da je to izključeno tako dolgo, dokler bi najmanj 100 litrov to- bačnega semena ne mogel skupaj spravi- ti. Svetoval mi pa je, da naj tobač- no seme na drobno zmeljem in to ku- ham na vodi. Olje stopi na to na po- vršino vode, kjer se lahko odvzame z žlico. To delo mi je izvršil lekarnar Savost v Magdalenskem predmestju v Mariboru. 475 gramov tobačnega se- mena je dalo 57 gramov olja, torej 12 odstotkov. Ako se pa pomisli, da se to olje ni delalo v kakih hidravlični stiskalnici in da se vsega olja ni mo- glo posneti od vode, se sme smatrati, da bi se moglo iz tobačnega semena pridelati najmanj 20% olja, ako bi se namreč umno izdelalo, bi torej 10 li- trov tobačnega semena dalo prav go- tovo 1 liter olja.

V nadaljnje pojasnilo bi pripomnil še sledeče: Nabral sem seme na to- bačni njivi, na kateri je bilo nasaje- nih 2000 tobačnih rasilin.

Pri enakih okolnostih rasti, kakor v lanskem letu, se dobi od ene tobač- ne rastline ¼ litra tobačnega semena, kar bi dalo za vsem 500 litrov seme- na, in iz teh 500 litrov bi se dalo pri delati najmanj 50 litrov olja. Sadilec tobaka je dobil za nasajeni tobak na svoji njivi 5300 K, 50 litrov olja za jed bi bilo po današnjih cenah vred- no 90 K liter, torej 4500 K, ako bi se za uporabljalo za industrijske name- ne, bi bilo to olje najmanj polovico gorivoznačenega zneska vredno, torej okrog 2250 K. Tobačno seme bi torej pomnožilo dohodke od 5300 kron, na 9800 kron, morebiti samo na 7550 K, to je za 85 oz. 42% odstotka. Brez dvoma bi bilo pod takimi okolnostmi sajenje tobaka zelo dobičkanosno.

Olje, pridelano iz tobačnega se- mena, ima enako barvo, kakor oliv- no olje, je prijetnega okusa in v vse buje nobenih strupenih snovi, kajti v tobačnem semenu ni nobenega nikoti- na. Umevno da vsled majhne množi- ne olja iz tobačnega semena pri tem poskusu nisem mogel dognati, jeli ima tako olje visoko vrednost kot človeška hrana.

Sklepno bi še omenil, da ti po- datki ne temeljijo na kakem statistič- nem preračunanju, kajti nisem bil pripravljen na tač uspeh, toda ka- kih bistvih enih diferenc ali razlik ne bo. Na vsak način je pa zanimivo, da se je dognalo, kako malo se v našem narodnem gospodarstvu pobrigamo tu- di za postranske izdelke; ker se je v tem slučaju smatralo, da tudi tobač- no seme vsebuje strup, kakor ga vse- buje rastlina, saj tozadevno se še, kakor se zdi ni nikdar napravil kak poskus. Znano je samo, da se je do- sedaj iz tobačnega listja destiliralo ne- ko eterično takozvano tobačno olje. — Nadaljni tozadevni poizkusi bi se naj napravili v letošnji jeseni, kajti se- danj nima nihče v zalogi večje množi- ne tobačnega semena.

Širite katoliške liste!

prav lahko zmenila! — Z Bogom vam voščim in poklon kapitanu Smoleitu!“

In tedaj je izbruhnil požar neza- dovoljnosti med uporniki. Očitali so Silverju, da hoče skleniti zasebni mir in da hoče izdati svoje tovariše, — skratka, povedali so mu prav to, kar je v resnici nameraval.

Nemogoče se mi je zdelo, da bi se izvlekel iz te zagate. Pa Silver jim je bil dvakrat kos. Za norce in ostle jih je imel, neobhodno potrebno je, jim je kričal, da govori jim z zdravilkom. Mahal jim je z zemljevidom pred oč- mi in jih izpraševal, ali hočejo prelo- ma pogodbo v trenutku, ko so že čis- to blizu zaklada.

„Ne! Pri moji bergli, da ne!“ je vpu. „Mi bomo prelomili pogodbo, mi, ko pride naš čas, do tedaj pa bodemo vodili tegale zdravnika za nos!“

In zapovedal jim je, naj naložijo spet drv na ogenj, ter je odšel na svoj bergli, naslanjajoč se z eno ro- ko na svojo ramo. Uporniki pa so os- tali v koči, bolj zmedeni od njegove- ga kričanja, ko pa prepričani od nje- govih besed.

Pri plotu se je ustavil.

(Dajje prihod.)

čistega! Prav verjetno je, da bode- te vsi zboleli na mrzlici, še preden pri- ste iz tega nesrečnega kraja! Sil- ver, čudim se, prebrisani ste, pa gre- ste in se utaborite sredi tegale moč- vira! Najenostavnejših pojmov o — zdravju vam manjka!“

Vsakemu je dal njegovo zdravilo in kakor pokorni šolarji so ga vzeli, da je bilo smešno gledati te krvižel- ne upornike in roparje.

Nato pa je dejal:

„Za danes sem opravil. Sedaj bi pa rad govoril s temle fantom!“

George e pri vratih z otrokim ob- razom požiral svoje zdravilo. Pri teh zdravnikovih besedah pa se je sunko- ma obrnil in zakričal:

„Ne!“

„Molči!“ se je zadr Silver, ude- riti po sodu in pogledal krog sebe ka- kor lev. — „Gospod zdravnik“, se je spet prijazno obrnil k nama, „hvalež- n smo vam za vašo ljubeznivost in pokorno jemljemo vašo zdravila, ka- kor sami vidite! — Jim, dajte mi čis- tino besedo, da nam ne bodete vliči!“

Dal sem mu jo.

Torej, gospod doktor, stopite pre- ke plota in pripeljal vam bom jima do plota. Tudi skozi kolovje se bosta